

Politiefoto's in de vitrine bij het Streekarchief

Het Streekarchief Gooi en Vechtstreek beheert zo'n 15.000 foto's en dia's, behorend tot verschillende collecties. Eén van die verzamelingen is afkomstig van het korps gemeentepolitie Hilversum dat in 1994 werd opgeheven. In plaats van de gemeente- en rijkspolitie werden toen de regiokorpsen opgericht.* Bij de opheffing van het korps kwam ook het archief van de politie naar het Streekarchief. Dit archief berust tijdelijk bij het Noord-Hollands Archief in Haarlem totdat de nieuwbouw aan de Oude Enghweg voor ook het Streekarchief is gerealiseerd.

Tot dit archief behoort ook een kleine collectie foto's. Een selectie hieruit is op dit moment te zien in de vitrine bij het Streekarchief. Het zijn vooral foto's uit de eerste helft van de 20ste eeuw; veel groepsportretten, maar ook bijvoorbeeld een foto van een auto betrokken bij een frontale botsing.

Alle foto's van het Streekarchief worden gedigitaliseerd. Dit betekent dat de collecties beter toegankelijk worden voor bezoekers van het Streekarchief en dat ze gepubliceerd kunnen worden op internet.

In de loop van 2006 zullen ook de foto's die u hier ziet worden gescand. U kunt ze dan samen met andere foto's via de databases op de studiezaal raadplegen en er eenvoudig afdrukken van laten maken.

Streekarchief Gooi en Vechtstreek
Melkpad 26 (gebouw Publiekszaken), Hilversum
Postbus 9900, 1201 GM Hilversum
Openingstijden studiezaal:

ma.-wo. 8.30-16.30 uur, do. 8.30-19.30 uur
vrijdag gesloten

tel.: 035-6292646

fax: 035-6292505

internet: www.hilversum.nl/streekarchief

e-mail: sagy@hilversum.nl

* Voor meer informatie over de gemeentepolitie zie ook de publicatie 'Hilversum zoals het was', aflevering 2, 1999. U kunt die raadplegen op de studiezaal.

Deze tijdelijke tentoonstelling van politiefoto's was voor de redactie van het Hilversums Historisch Tijdschrift aanleiding om de collectie foto's eens nader te bekijken, voor haar lezers een selectie te maken en daar wat achtergrondinformatie bij te zoeken uit de bundel *Gemeentepolitie van toen en nu*, door J.L. Ruijzendaal jr. (Hilversum 1994).

Per 1 april 1994 trad een nieuwe Politiewet in werking, waarmee een formeel eind kwam aan de gemeentelijke politiekorpsen, die opgingen in regionale korpsen. Daarmee kwam een einde aan het bijna 150-jarige bestaan van een zelfstandig Hilversums korps. Aanvankelijk gehuisvest in het raadhuis aan de Kerkbrink, kreeg het korps in 1895 een eigen politiebureau aan de Langestraat 1-3, in een verbouwde voormalige lagere school tegenover de Vituskerk en het St. Annagesticht. Had tot die tijd de Hilversumse politie nog bestaan uit een verzameling veldwachters en koddebeiers, in het laatste decennium van de negentiende eeuw was commissaris Van Dijk van plan het korps om te vormen tot een functionele politiemacht. Hilversum begon te groeien en het korps groeide mee. In 1926 was de voormalige school echt te klein geworden en werd er verhuisd naar de overkant van de straat: Langestraat 13, het voormalig doktershuis van baron Thoe Slooten. Inmiddels waren er her en der in de gemeente politieposten opgericht om ook de buitengebieden te voorzien van politietoezicht. Commissaris J. de Koning en later A. van Beusekom ontwikkelden het korps tot een moderne politiemacht. Ook het bureau Langestraat 13 werd op den duur te krap, maar plannen om op die plaats een nieuw politiebureau te bouwen werden maar zeer ten dele uitgevoerd. Slechts een nieuwe vleugel aan de Kapelstraat kwam begin jaren '50 tot stand, wat nieuwe ruimte bood aan de rechercheafdeling. Pas in het eind van de jaren '70 kwam er een geheel nieuw bureau aan de Kampstraat. Hoewel de publieksingang verplaatst is naar de Groest, is dit gebouw nog steeds in gebruik.

Groep agenten van politie met helm, ± 1880

Staaude: 1 en 2 onbekend, Brandsma (de oude), 4 en 5 onbekend, Westerveld, 7 onbekend, De Waard, 9 onbekend,
zittend of knielend van links naar rechts: De Vrij, Kerst de Boer, onbekend, Ham, Boot, Van der Heiden.

Agenten tussen 1914-1918 voor het bureau aan de Langestraat, afgebroken in 1926.
Vlnr: Ter Laak, Bolleman, Wegnia, Sonderman, Hogenhout, hoofdagent Van Hattum, Sprokholt, de Bruin, insp. Goorhuis, hoofdagent Oosterbaan, ?, Molenaar, zoon Molenaar, Batelaan, De Boer.

Het politiebureau was tussen 1895 en 1926 een oud schoolgebouwtje en was gelegen voor het huidige Gooiland. Van ook maar enigszins geordende werktijden of enig ploegverband was aanvankelijk geen sprake, men deed gemiddeld zes dagen per week 12 uur dienst, rusttijden niet meegeteld. De agenten kregen een maal per 12 dagen een vrije dag. Al onder commissaris Van Dijk kwam hier verbetering in: in 1901 kwam er een beter dienstrooster en werden de taken beter onder het personeel verdeeld. In 1901 werd ook de dienstfiets ingevoerd, zodat het afgelopen was met het rondlopen. Het bureau werd in 1926 verruild voor een pand aan de overkant van de straat, dat voor 'tijdelijke huisvesting' door de gemeente werd aangeschaft. Tijdelijk betekende in dit geval: tot eind jaren '70.

De plicht roept de agent soms ver buiten de bebouwde kom. In 1904 ontstond er oneinigheid tussen verschillende scharende erfgooiers en het bestuur van Stad en Lande. Een langlopend conflict dat voor de zoveelste maal tot ontbranding kwam in handgemeen. De Meent werd afgesloten en door politie bewaakt om verdere escalatie te voorkomen. Dinsdag 3 mei 1904 ging de Meent weer open voor vee van beide partijen. Aanwezig waren o.a. de agenten A.N. Veen en A.G.I. Veen.

In 1918 nam de Hilversumse gemeenteraad het besluit om over te gaan op het 'drieploegenstelsel', met om de 8 dagen een vrije dag. Commissaris J. de Koning nam hiermee een vooruitstrevend besluit; waarschijnlijk was Hilversum de eerste gemeente waar een dergelijk modern dienstrooster werd ingevoerd. De agenten deden nu 7 dagen nachtdienst, 7 dagen late dienst en 7 dagen vroege dienst, elke periode gescheiden door een vrije dag. Bovendien kregen ze nu 14 dagen vakantie per jaar. Voor de uitvoering van dit rooster moesten er nieuwe agenten aangenomen worden. Uit heel het land kwamen de sollicitaties, niet in de laatste plaats omdat Hilversum een van de best betalende korpsen was. Onder de nieuwkomers zaten veel net-afgezwaaide militairen (1918 – eind WO I), die vaak in militaire muziekkorpsen hadden gespeeld. Dit leidde in mei 1919 tot de oprich-

ting van Politie-muziekgezelschap "Excelsior". Initiatiefnemer was agent C.H. de Rijke die dirigent was geweest van een mobilisatiemuziekkorps.

Uit de periode 1940-45 stamt over "Excelsior" het volgende apocriefe verhaal: In oktober 1941 trouwde NSB-burgemeester Von Bönninghausen en het politiemuziekgezelschap moest daar muziek bij maken. Bij het raadhuis speelden ze stiekem de Prins Bernhardmars. Niet wetende wat voor muziekstuk dit was, bedankte de burgemeester de politiemensen voor deze zo fraai door hen gespeelde mars. Een groot aantal belangstellende NSB-ers had echter goed in de gaten wat er aan de hand was en dit had tot gevolg dat een aantal bestuursleden van het muziekgezelschap door de SD ondervraagd werd. Gelukkig heeft men zich eruit kunnen praten en bleef deze daad zonder gevolgen.

Hilversum was een der eerste korpsen die met een sportvereniging startte. In september 1913 werd de Hilversumse Politie-sportvereniging opgericht, kortweg HPSV. Voetbal, gymnastiek en gewichtheffen waren de eerste beoefende sporten. Er werd gevoetbald op een veldje aan de Wernerlaan. In later jaren zou er onder de vlag van de HPSV ook paard worden gereden en is zelfs de vliegsport overwogen.

Ambtsaanvaarding van commissaris Van Beusekom in 1921. A.L. van Beusekom beheerde het korps tot 1938. Hij had een vooruitziende blik en introduceerde nieuwe methodes. Hij had zeer vooruitstrevende ideeën. Zo bedacht hij de de politieopsporingsberichten op de radio en ging hij op Schiphol kijken hoe vliegtuigen ingezet zouden kunnen worden ten behoeve van het politiewerk. Maar aan de andere kant was Van Beusekom een strenge chef die het korps met stalen vuist regeerde. Hij dulde geen tegenspraak en inmenging op de door hem genomen besluiten.

Staannd vlnr: 1. onbekend, 2. Th. Reyntjes, 3. A. Verhoeks, 4. Kuypers, 5. Schmitjes, 6. v.d. Berg, 7. Schoonderbeek, 8. insp. Wolf, 9. inps. G.D.J. Vrijdag, 10. Ed. de Paepe, 11. Joh. de Graaf

Zittend: 1, 2, 3 onbekend, 4. v. Beusekom, 5. mevr. Reymer, 6. burgemeester P. Reymer, 7. J. de Koning, oud-commissaris, 8. mevr. Vrijdag, 9. Jac. Waning van het hoofdbestuur van de Algemene Politiebond.

Rechts een detail van de foto: agent Ed. de Paepe, onder de Hilversumse jeugd ook bekend als 'Papie de ballenjatter' en de grootvader van onze eindredacteur.

Nieuw aangekochte auto's op de binnenplaats van het politiebureau. Vanaf ongeveer 1934 werden – ook weer een vernieuwing van Van Beusekom – auto's bij het politiewerk ingeschakeld. Waarschijnlijk waren ze in gebruik bij de recherche en als persoonlijk vervoer van de commissaris. De gewone agent bleef uiteraard gewoon fietsen. Hun rijwielen (er was een aparte bepaling voor) hoefden zelfs tijdens de nacht- en avonddiensten niet te zijn voorzien van licht.

Links voor de auto's inspecteur Koorn met (waarschijnlijk) de dealer. De inzittenden van de auto's zijn onbekend. Achter de auto's: J. de Jong en (onbekend). Rechts A. Huigen, J. de Graaf, J.C. Smit.

Waarschijnlijk als gevolg van het Kermisoproer van 1899 werden er vanaf ca 1900 op diverse plaatsen in de gemeente politiestations opgericht, van waaruit er gesurveilleerd kon worden. Deze stations stonden o.a. in de wijk Trompenberg, onderaan de Vaartweg nabij het Rode Dorp, en naast het raadhuis op de Kerkbrink, waar ruimtegebrek tot uitbreiding leidde. In 1919 kwam de eerste politiestation Over 't Spoor, op de Kleine Drift (foto). Het gebouwtje was een vroeg ontwerp van Dudok.

Het korps met echtgenotes voor het raadhuis, jaren '20. Het politiepersoneel vormde een hechte gemeenschap en kwam (ook via hun vakbonden) voor elkaar op. De vaandels van de bonden worden hier dan ook met trots getoond. Hulp en bijstand golden ook voor leden van andere korpsen in den lande. Onderstaande foto uit 1924 toont een vakantie naar de Hilversumse bossen van kinderen van Amsterdams politiepersoneel, verzorgd door Hilversummers.

Verkeersongelukken werden regelmatig door de politiefotograaf vastgelegd om later als bewijsmateriaal in een eventuele rechtszaak gebruikt te kunnen worden. Hier reed een auto de voorpui uit een sigarenwinkel aan de G. van Amstelstraat 103. Het jaartal is niet meer bekend, maar waarschijnlijk ergens in de jaren dertig.

Situatie na een ongeluk: Soestdijkerstraatweg/Waldecklaan/café-restaurant Rademakers (Statema), bij de ingang van het Sportpark; 28/7/1947.

Onveilige deelname aan het verkeer: drie aan elkaar gebonden 'paard-en-wagens' veilig geparkeerd op de binnenplaats van het politiebureau aan de Langestraat. Ook vroeger waren dergelijke 'road trains' niet toegestaan. Deze foto werd uiteraard gemaakt om aan het proces verbaal toe te voegen.

Een oefening luchtbescherming in 1939. Door de oorlogsdreiging werd het voor politiepersoneel noodzakelijk zich te kunnen beschermen tegen het gebruik van strijdgassen. Deze oefening in het dragen van gasmaskers vond plaats op het Sportpark. Of er bij de oefening ook gebruik is gemaakt van echt gas, is niet bekend.

De vreemdelingendienst in 1948. J.H. Meerman, D. Reeder, A.Th. Ruiten (zittend), staand P.M. Broxterman, G. Jansen, W.J.H. Lies-te.

VARA familiefeest 11/6/1950, stoet op de Kamerlingh Onnesweg, waar de bussen geparkeerd werden op de plaats waar later het Kamrad verrees. Van daaruit was het een lange tippel naar het Sportpark, maar dat was men toen nog wel gewend.

Een Hilversumse agent regelt het verkeer op de VARA-familiedag met een nieuwtje: een portofoon, waarmee contact kon worden onderhouden met het hoofdbureau. De techniek stond duidelijk nog in de kinderschoenen en het begrip 'draagbaar' moeten we duidelijk nog met een korreltje zout nemen.

De gevolgen van een aanrijding tussen bus en fiets. De bus is een Ford met een Verheul opbouw, tussen 1947 en 1955 in Hilversum en omstreken in gebruik geweest bij de toenmalige NBM. Het waren kleine bussen die “t halve broodje” werden genoemd. Na 1955 zijn ze, ontdaan van motor en stuurinrichting, nog een tijdje gebruikt als aanhanger achter de Crossley-bussen. De fiets is voorzien van een hulpmotor van het type ‘Mosquito’. (met dank aan George Seppen voor zijn inlichtingen)

En ook deze Citroën, type ‘traction avant’ kwam in de jaren '50 niet geheel ongeschonden uit de strijd.